

۱۳۲۴
سه
۵ صفر الخیر

الدین و الآداب

نامنده

مجله اسلامیه در

۲۱ ذی الحجه ۱۳۲۴
سه
۲۳ غنوار ۱۹۰۷

خارطیومطبعه
قزاق

تاریخ تأسیس

سـ ۱۳۲۴

۵ صفر الخیر

الدین و الادب

نامنده

مجله اسلامیه در

سـ ۱۳۲۴ ۲۱ ذی الحجه
۱۹۰۷ ۲۳ غنوار

محرر و صاحب امتیازی :
قزان خدام علمندین
ملا عالم جان البارودی.

خارطیو مطبعه
قزان.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا
 أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ
 وَلَسْتُمْ بِأَخْذِيهِ إِلَّا أَنْ تَغْضُوبَ فِيهِ وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ *

ترجمه :

ای ایمانلیلار یوناتکان (کسب ایتوب تابقان) نرسه نکزنک
 پاکندین یخشیسندین، سزنک ایچون یردین چیقارغانیمز نرسه دین انفاق
 قیلنکز (خیر واحسان ایدنکز) انفاقنکز ایچون نچارنی ایستامنکز
 (نرسه نک نچارینی سایلای ویرمنکز) نچار نرسه نی اوزنکز آلماسقه
 تروشاسز - مگر کوز یومسانکز، رعایه قیلسانکزغنه آلاسز - کشیگه
 (الله رضاسینه) نچارنی ویراسز الله (سزدین، وخیر نکزدین) مونکسز
 (آبطراو کشیگه گنه نچار نرسه نی ویروب بولا) دخی ماقتاولی آنک
 رضالقی ایچون نچار نرسه نی ویرو مناسب دگل *

الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُمْ
مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ❀

ترجمہ :

شیطان سزگہ فقیرا کنی وعدہ قیلا (سزنی انفاق قیلسانکز صدقہ
کوب ویرسانکز فقیرلانورسز مالنکز کیہور وتوکانور دیو قورقوتا
شولای صدقہ وخیر قیلودین توفتاتورغہ تروشہ) دخی بوزوقلق
(تیوشلی صدقہنی ویرماو، سارانلق قیلو) برلہ بیورا * اللہ سزگہ
اوزینک یارلقاوینی ورحمتینی وعدہ قیلا (خیر وصدقہ قیلسانکز
گناہلار نکزنی یارلقارمن ورحمت قیلورمن دیدر) *
اللہ کینک (رحمتلی) دخی بلوکلی (هر نرسہنی وکم نی قیلا وآنکا
نی تیوش) بیک بلور * پس اوزینک رضالقی ایچون خیر واحساننی
ضایع ایتماس صاحبینی یارلیقار وکوب ثواب ویرر *
شیطان نک قولندین قورقوتو وقوتورتودین باشقہ بر نرسہدہ کلماس
پس آنک سوزینہ باقمای اللہ نک وعدہ سینہ اشانمق وشونکا کورہ اش
قیلماق کک *

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ
خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ❀

ترجمہ :

(اللہ) نلا گانینہ حکمتنی (تیوشلی روشچہ اش قیلونی) (مالنی
خیرلی اورنغہ صرف قیلو کبی) ویرادر هر کمگہ حکمت ویراسہ آنکا کوب

خیر ویرانگان بولا (مالدی حکمت تیوشلی روشچه تونودر) بو
سوزارنی عقلی لار نکز ایسکارر (و آنکلار) *

بو آیتلرده بولغان فوائدنک بعضلری :

الله تعالی یوقارغی آیتلرده انفاقه دیملادی صدقه و خیرگه قزقدردی
قندای اورنغه صرف ایتو کرک، ونیندای نیت برله صرف ایتو کرک،
ونچوک اشار صدقه نی یوغالتور بیک آچیق بیان ایتدی

ایندی اولگی آیتده نچوک مال دین (یخشیدینمو ایماندینمو؟)
انفاق فائده لی ونی نوع مال دین صدقه وانفاق کرک آنیق بیان ایتهدر .
(۱) آیت باشنده ایمانلیلار دیو خطاب قیلغان چونکه ایمانلی آدم
ایمانی برله الله ننگ سوزارینی وعظلمرینی طنکلارغه حکملرینی (امر
ونیلرینی) یوکلارگه وبالفعل اوتارگه عید و وعد قیلغان کشیدر
یا ایها الدین امنوا دیو باشلاوده مؤمن ننگ شول عیدده ایدکینی ایسکارتو
وطیکلاوغه تیوشایلکینی آنکلار تو بولادر .

(۲) (طیب) نی حلال، یخشی معنالی برله ایکی تورلی تفسیر
کوب علامادین نقل ایدامسده آیتنک اخیری مطلقا نچارغه قارشو - حرامغه
دگل - یخشی معناسنده بولونی آنکلار تادر *

زیراکه خلق اوزینه ویرگانده آلاسی کلمای واکن اوزی ویره
تورغان نرسه کوز کورمنده بازار عرفنده نچار حسابلانغان نرسه
بولادر الله بالقصد شوندای نچار نرسه نی ویرمانکز یخشینی ویرنکز
دیگچ کورنشده بازار عرفنده یخشی نرسه مراد بولووی آچیق
بولادر اما حرام نرسه انفاق مسئله سینه باش آلا کر ماسکه تیوشلیدر
چونکه کشیگه انفاق برله بیوروله اوز ماکن دین، اما حرام نرسه شرعا
درست ملک بولمای و صدقه ایدلمای باکه صاحبینه و صاحبی بولمسه
وارثلرینه قایتار و لازم بولا *

وهم آیتنک سبب نزولی بو معنائی قوتلاید * ابن جریر و ابن کثیر
 و سائر محدثان و مفسران ایتولرینه کوره بعض صحابه لر (رضی الله
 عنهم) باشده خرما اولگور گانده خبیثلرینی (نچار راقلارینی)
 فقراغه ویره لر ایکان شول اشلرینی خوش کور ماینچه الله تعالی اوشبو
 آیتنی ایندرگان *

بو سبب نزولنک بوروشلی بولمقی (طیب) نذک یخشی معناسنک
 بولمقینه قرینه بولغانی کبی (و مما اخرجنا) نذک (ومن طيبات ما اخرجنا)
 تقدیرنده بولمقینه قرینه بولادر * اشانچلی مفسر لر هم اوشبو سبب
 نزولگه وهم اول آیتکه بناء شول روشلی تقدیر ایتکانلر *
 (طیب) حلال معناسنده کوب استعمال ایدلدر * قرآننده
 کالگان کلو امن الطيبات و اعملوا صالحا کبی اورنلارده البته حلال معناسنده در *
 بر کشیگه آلاچاغسی برابرنده یا که آلاچاقسز مرؤت یوا. بچه
 ویرله تورغان بولاک اورننده نچار نرسه نی، اوزینه یراقسز مالنی
 ویرلسه ایر کلی کوندین آنی قبول ایتمای بلکه اوزیننک تجارتینه ضررلی
 عرضینه و درجه سینه خلاف تاباقندین قایتاره، مگر بر تورلی مساهله
 ایتسه، رعایه ایتسه یا که یخشی سندین امیدینی کیسه گنه آغرلق
 یرلن قبول ایته *

پس صدقه و انفاقنی شول قیاس اوزره آنکلامق کربکم اللهغه
 بورچی بولغان واجب صدقه لرنده یا که بورچی بولمسه ده الله دین
 آخرتده کوتکان کوب ثواب برابرنده ویره تورغان بولسه البته یخشی هرکم
 قزو غورلق نرسه دین و یرمک تیوشلی بولادر *

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ
 آیه شریفه سی هم مونکا
 دلالت قیلادر *

ترجمه سی : سویکان مالنکزدین ویرمای یخشیلقغه ایرشمازسز *

بو زمانده زكات ايچون اينك توبان چدامسز ساتولماي قالغان ماللارنى آيروب ويرمك يوقدين آلدن بولسه ده مناسب دگلدنر * فقير اوزاق فائده لاناوراق يخشى نرسه ويرمك كرك مال يخشى آقچه كلتورراك بولا توروب ثواب ايچون نفس فائده سندين كيچمك كرك *

ايكنچى آيت

فحشاء عرب تلنده بخل (سارانلق) معناسنده استعمال ايدلگان بخيلنى فاحش ديو آتاو كلگان طرفه بن العبدنك قصيدهء معلقه سنده فاحش بخيل معناسنده كلگان *

﴿أُرَى الْمَوْتَ يَعْتَامُ الْكِرَامَ وَيَصْطَفِي * عَقِيَاةَ مَالِ الْفَاحِشِ الْمَتَشَدِّدِ﴾
اولم جومار دلارنى، بيك ساق بولغان ساراننك قدرلى مالينى اختيار ايدنه (آلا وهلاك فيلا) ديهكدر *

فحشاء اصل لغتجه مطلق بوزوق ويهان فعل معناسنده استعمال ايدله در . بو تقديرده آيت آنكلاتا در : شيطان سزنى فقيرلكدين قورقوتا، يخشى مالنكزنى ويرماسكه طاقتى يتسه هيچ (يخشى ويهاننى) ويرماسكه وسوسه فيلا، لکن تيوشسز، بوزوق، گناه اورنلرغه مالنكزنى تتوغا قز قدرا آنده فقير بولورسز ديو قورقوتاى برده وسوسه ويرماي * بس بو توغريده كونكلنكز گه فقيرلك قورقوسى تشوب يخشى مالنى يخشى اورنغه صرف ايتودين توتقار توشسه آنى شيطاندين ديو باگابيسز آنكا باقماي الله نك مغفرت ورحمت وعده سينه اشانوب نفاق نياغابيسز *

الله تعالى بنده ارينى يخشى مالدين صدقه وخير قيلوغه بيورادر * صدقه وخير ارين الله ايچون وآندين اجر آلور ايچون بيرونى تيوشلى كورادر *

گویا که فقیر لر الله ننگ اذنی بر له الله ایچون بایلار دین قرض حسنه
 (بورچ) آلا لارده الله قیامتده آنی تولایدیر * (۲)
 الله تعالی شول روشلی صدقه و قرض حسنه و پروگه بیورغان
 بولساده بنده لر ننگ بورچ سوراوی کبی احتیاجی و آبطراوی بولغان دین
 دگل احتیاجی یوقدر غنی در (مونکسزدر) وهم آبطراب بورچ
 سوراغان کشیگه قندای نرسه ویرلسه ده قبول ایتادر ناموسینی ساقلاوی
 آلمای حاجتینی چیقارونی غنه قارای لکن الله عزوجل ننگ بورچ آلمقی
 آلاوی دگل نچار نرسه ویرونی خوش کورمای الوغ در جهلی حمید
 (ماقتاوی) در آننگ ایچون نیچوک نرسه بولسه ده قرض حسنه ایتوب
 ویرو مناسب دکل بلکه یخشی نرسه نی ویرمک کراک *

(۲) قرآنده تورلی اورنده الله یولنده تتولغان فقراغه انفاق
 ایدلکان مالنی الله غه ویرلگان قرض حسنه دیو تعبیر ایدلگان
 مَنْ ذَالَّذِي يَقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا (بقره)
 وَاَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا (مزمل)

هر صدقه نی فقیر دین اول الله اوزی قبض ایدر دیو آنکلاتقان
 حدیث شریفار روایت ایدلگان *

جمله دین بری: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان الله عز وجل يقبل الصدقة
 وياخذها بيمينه فيربها لا حدكم كما يربي احدكم مهره او فلوه
 حتى ان اللقمة لتصير مثل احد *
 رواه ابن ابي حاتم على ما ذكره ابن كثير في تفسيره *

مهر، فلو قولون معناسنده در *

اوچنچی ایت

حکمت ویرلگان کشی کوب خیر ویرلگان کشی بو سوزنی
عقلی کشیلرگنه آنکلار دیگان *

الله تعالی، بو آیتنی شیطان وسوسه سینه باقمای الله نك وعده سینه
اشانوب سویگان ویخشی مالینی الله یولینه صرف قیلوغه دیملگان
صونك ایتکان * بوسبیدین آنکلاندر کم شیطان وسوسه سینه ایارمای
اللهه اشانوب آننك رضالقی ایچون مالینی صرف ایتوچی کمسنه گه
حکمت ویرلگان، ساران شیطان وسوسه سینه ایارگان، الله رضالقینی
کرکسونمگان کشیده حکمتدین محروم ایکان *

چین حکمت معناسینی علماً تورلیچه بیان ایتکانلر تورلی معنالردین
توقغان قسقه چه معناسی اشنی تیوشنچه قیلو دیمک جائز بو وقتده
حکیم: اشنی تیوشنچه قیلوچی بولور اشنی تیوشنچه قیلو علمسز
بولمای اشنی بلمگان کشی تیوشلی روشچه قیلا آلمای بو آچیق وهم
اشنك تیوشلی روشینی بلوبده بلرمی بوینچه اش قیلماسه اول کشیده
حکیم بولمای * حکمتده فهم، علم، اصابت عمل هر قایوسی ضرور
بولغان ایچون تورلی شرطلرینه کوره مصداقینی بیان سبیلنچه تورلی
تفسیرلر برله تفسیرایدلگان *

حکمت ایچون علمادین کوچورلگان تفسیرلر

ابن عباس مرفوعاً: الحکمة المعرفة بالقرآن بانواعه *

ابن مسعود مرفوعاً: رأس الحکمة مخافةُ الله تعالی

ابوالعالیة: الحکمة خشية الله تعالی فان خشية الله رأس كل حكمة *

ابراهیم النخعی: الحکمة الفهم *

ابو مالک: الحکمة السنة *

ابن نجیح عن مجاهد: الحكمة الاصابة في القول *

لیث بن ابی سلیم عن مجاهد: الحكمة العلم والفقہ والقرآن *

زید بن اسلم: الحكمة العقل *

مالک: الحكمة هو الفقه في دين الله وامر يدخله الله في القلوب من رحمته وفضل *

سدى: الحكمة النبوة *

موندین ماعدا اهل فن طرفلرندین تورلی تفسیرلر ذکر ایدلمشدر

همه سی تعریفی لفظی قبیلندین برتقریب وبعض عمده کورلگان

شرطلرینی ایضاح ایچونددر وبعض عباراتده منشأینی بیان ایدلمشدر *

للمقال مقام آخر *

خلاصة: حکمت اسم شریفی دین وعقل بوینچه وهر کم (عالم وجاهل، عاقل

واحق) قاشنده ماقتاولی بر صفتدر علم بر له عمل آراسینی جامعدر. جاهل

کشی محض تقلید و عادت بوینچه غنه تیوشلی اشلرنی اشلاسه یخشی و صالح

اسملرینه لایق بولسه ده حکیم نامینه لایق بولماغان کبی بر کمسنه بتون

دنیا معلوماتینی بیغوب ده تیوشلی روشچه (علمی ایستادکنجه) عملی بولسه

حکیم بولمای بعض کمسنه لر علمگه محبتلری سببلی اول کشیگه حکیم

وفیلاسوف دیسه لرده حکمتلری آزلقدین فکرلری قسقه لقدین اورنسر

ایتولگان عنوان بولادر *

ایسکی یونان و فرس دولتلر نده ده هم بو عنوان شریف باری

بلوب اشلگانلرینه گنه ویرلگان عملسر و اخلاقسز عالملرینه، وشهوات

مردلرینه بو اسم شریف درستکنده ویرلگان *

فذلکه: منم اویمچه حکمت لفظ شریفی قایوتل بر له تعبیر ایدلسون

قایو کتابده (کرك فن و حکمت کتابنده کرك شریعت کتابنده) بولسون

بر معناده در اشنی درست بلوب اشلاودر. کشیده اوشبو صفتک

کو بلکی آزلقی برله اول کشیده تفاوتلی حکمت بولور بلونک چین درست بولوایدی، مرور زمان برله ده خطاسی چیقماوی فقط قرآن وتعلیم الهی گه موافق بولو برله گنه بلونادر شول جهتدین چین درست وکامل حکمت الله ده غنه کامل حکیم اول غنه انسان جنسنده کامل چین حکیم الله دین علم آلمان ووحی یولغان - علملرنده برده خطا احتمالی بولمغان علملری وفقنچه بولغانلاری اشلا گانلری ایچون - پیغمبرلر وآنلاردین صونکره اولیالردر (پیغمبرلر گه تماما ایارگان مسلمانلاردر) پیغمبرگه ایارماینچه اوز عقلی برله هوی ونفسانیت وتعصب قاتوشدرمای اویلاب ازلاب علم وعمل وخلق حاصل ایتکان دانلار ایسکیده وحاضرده علملری وعمللری وخلقلری قدرنچه حکمت وحکیم عنوانلرینه لایق کورلسه لرده وحی وتعلیم الهی گه آچیق تایانمغان علمده خطا احتمالی بولغانغه (۲) آنلرنک علملرینی حکمت اوزلرینی حکیم دیمک علی الاطلاق موافق کورلمای بلکه اصابت قیلغان قدرلرنده حکمت وحکیم بولوب خطا قیلغان مادهلرنده سفته وسو فسطائی اسملرینه شایان بولورلار *

(۲) مجله نك برنچی سانینه باق *

تحصيل علم کلام خصوصاً صندیه موازنه

یا ایسه ترغیب

(فائز افندی)

۳۱ نچی ساندین صونک

تمثیل: علم کلام نك تشجید ذهن ایچون علوم دینیهدن صنکره بر نچی در جهده لازم ایدوکی شوندانده معلوم: اداره کلام قوه مدافعهده آرتوق در جهده اصابت شرعده صلابت، علم کلامده مهارتدن ناشی بر امر ایدوکی تجر بهلار ایله معلوم در محاربه مقامنده تعلیم ایدانگان عسکر ایله تعلیم ایدانگان عسکر آراسنده نه قدر تفرقه بولسه اداره کلام ومقام مدافعهده علم کلامدن غافل برله عالم آراسنده فرق شول قدر در *

دینی بر مسئلهده نزاع بولسه اهل کلام هر قایوسنک یول کوسترمش لار . البته کند اعتقادنکنی بلمک ؟ لکنکنی بلمک در دلیل لار نك آلات حربیه در اجراء کلام شول آلاتنی کر کنچه استعمال ایده بلمک در خصم نك اعتقادینی و دلیل لارینی بلمک آلا نك لکنکندن طول عرض در جهلارین و آلات حربیه لارین بلمک در هم موافق طرزده مقابله ایدشمکدر . بر مدرسهده یا که ایکنچی مدرسه شا کردلاری آراسنده مناظره مجادله کویا دولت چه معروف مانیتویر کبیدر اهل کلام نك بر شخصنی معتزلی دیگرنی شیعی یا صاب مقابله ایدشولاری کوبسی فقط تعلیم طریق مناظره در نتا که دولت طرفندین عسکر آلنور مخصوص تعلیم لار بیرلور . فاراب توروچی بیک عقللی کشی ایتهدر پادشاه عقللی دگل نیچه کشیلارنی یغلالتوب عسکر آلا در هیچده خدمتی یوق عسکر بارچهسی بر توری او یون ایله مشغول لردر . گاه آقرین گاه یوکروب یوریلار قول لارین ملطق لارین کوتاره لار توشره لار ایلانلار بورولالار قاب قابچق لارغه اشتیک لار ایله چنچه لار هر قایوسی نك خدمت لارینده

موافق مخصوص اويون لاری بار در چیتدن کورگان کشی خصوصاً یاش لار هیچده فائده لی ظن ایتماسه لردد مملکت نك داخلی خارجی طنچ لغی دشمن دن صاقلامغی شول حالت ایلدر علم کلام، متکلمین هم دینی اوشبو خدمتده درار.

معتزله شعیه لار یوق دیمک اعتبار سزلقدر. البته آنلار ده اورمانده اوسمگان لار آدم آراسنده بولغان کشی لار در.

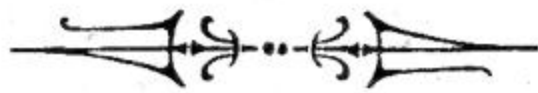
یوقاریده ذکر ایدالگان بر مقاله مناسبت سزر اک قالمش ایدی اولده دیار مزده مدرسه لار و مدرس حضرت لار نك وظیفه لاری نرسه ایدکون آنکلاتمق ایدی بو خدمت نی اوزلاری طاشلاماسه آلا رغه تیل اوزاتمق خلاف فکده بواحق کفران نعمت در شکر الله سعیهم حاشا وکلا شول مدرس حضرت لار هم شا کردلار اشکول شا کردلوی ظن ایتدکنچه بولسون لار حضرت لار شا کردلار کند ذمه لارینه لازم بولغان علم نی تحصیلده کامل اجتهادلی و استعدادلی درلر بو حال لار غیر ملت نك دولت طرفندین کوب کوب خراجات (راه خوطلار) معلم لار گه اجره لار ایله ترتیب ایدالگان غمنازیه و دارالفنون لار غه قیاس ایدالماس ومع ذلك آلا رنکده علوم دینییه تحصیلی ایچون تعیین ایدالگان مدرسه لاری دخی ایکنچی سیاقده در خلاصه آلا رنک مدرسه لاری شا کردلاری بولنمش لارده هر قایوسی کند شغلنده بزنگ کبک قچقرشوب تورمی لار دینی مدرسه لارندن چیقغان پوپ آر خاری لاری انژینیراق آدؤافاتاق تیلیغرامشیک و غیر دینی بولمغان خدمت که یارامی لار.

بویاش لار نك هیچده باشقه نرسه دن خبرلاری یوق ایکان لکل اورمان چقال و لکل میدان رجال دیگان مقالنی در خاطر ایتیلی در . علوم دینییه: مدرس لارینه و شا کردلارینه خطاب ایدوب بزنگ مدرسه لار مزده

هیچ علم یوق دیب باشقه ملت نك دارالفنون لارینه قارامق فقط شاکردلارنی علوم دینییه تحصیلندین اعراض ایتدرمک خطوات شیطان دن برخطوة در دین علمی حاجت بولسه اسلام مدرسه لارینه باروب اگرده فقط هنر صناعت حاجت بولسه دولت طرفندین وضع ایدالگان غیر ملت هم مدرسه لارینه بارمالیدر بو خصوصه اسلام مدرسه لارینه مدرس عضرت لارگه اوپکه شلته لارقیلحق بیوک برخطادر اسلام مدرسه لارنده علم کلام غه باشقه علوم دینییه دن تفسیر حدیث علم فقه علم اصول فقه لار او قولوب باشقه مصلحت لار اقتضاسنچه تورلی تورلی علوم آلیه او قولمقد در اگرده اقتضاء زمان اولدیسه معارف جدیده نك بعض لارینی علوم دینییه تحصیلینه موافق طرزده ترتیب لار یاصامق اهل تعلیم اولغان فقط شول مدرس حضرت لارمز نك حق وظیفه سیدر. هیچ نرسه دن خبری بولمغان یاش لار ایزلارینه یوق عقللارنی غیرگه صاتوب ملت و بئاسی بولمقدن ماعدا نتیجه چیقمایه چقدر فقط تاریخ جغرافییه حساب هم هیئت جدیده کبک مهم فن لار نك اسلام مدرسه لارنده بولمقی توسیع معارف دینییه هم حکمت ایله شرعنی جمع غه مفضی بوله در. تاکه متکلمین دن کوب آدم لار محققین عنواننده بولوب فلاسفه مذهبینه میل ایله عاقبت حکمت ایله شرعنی جمع ایتمش لار *

عبره لاور که بر مثال: زمانم زده نفت قدر معمول بر شیء یوق پراخوط چویون یول آرباسی، فابریکه وزاودلارده نفت روح مرتبه سنده خدمت ایتدر. ومع ذلك کراسنای تاوار مغازه لارنده توز ایکمک لافکه سنده خوشبوی دکان لارنده صاتارغه یارامیدر روسچه نی دینی مدرسه لارده اوقمق شوشی

ملتزمده بر بیوک تأسفلی واقعه لاردن برسیده شولدرکه آزماز
 روسچه اوغغان شخص لار بالکل میل ایدوب شریعت که واهل اسلام غه
 ظلم ایتمک لاری معارف جدیدنی تحصیلدن اهل اسلام نی قورقوته در .
 اوزلاری تلاسه نیشلاسون لار ایدی اهل اسلام ده لمصلحة مشروعة
 صاقلانوب کیلگان عادات مشروعه لارینه تعدی ایدوب اوزلاری ایل
 کیر و طرفته آلوب کیتمکچی بولالار بوا یسه بیوک بر فتنه و بلادر .
 بو آدم لارنی تنقید بورچ و لازم در .
 صونکی بولور انشاء الله
 فائز قاسم اوغلی

باب النساء

درست ، ابشده مز ، بزنگ اسلام قرداشلرنندن یاؤرو پالنوچیلار
 ایتهار : قادین لرنک قاچماغی نیک لازم ؟ ایرار اوزاری ساقلانسونلرمی
 قاچسونلرمی مألنده کلام شریفدن استدلال ایلان ۲۴ نچی سورهدن
 ۳۱ نچی آیه کریمه نی کتوروب اوزلرینک مقصودلرینه تام شرع شریف
 قاراماقدن باروب کرمک داعیه سنه قدر کیده لار .
 لکن بویله آیه کریمه نی کتورگاچ آنک ایلانگنه قناعتلانماسدن
 اطرافلیچه او یلارغه و باورگه کرک ایدی : دین اسلام و آنک تحتنده احکام
 شرعیه عقاغه نی قدر موافق و مطابق بوالدیغی کبی طبیعتنی شولدرجه
 رعایه اوزره احکام شرعیه آلهیه قانون بولمش در .
 بنا علیه جناب باری تعالی مذکور سورهده ۳۱ هم ۳۲ آیتده هر
 ایکی طرفنی ، رجال و نسانی ، سوء نظر دین و حفظ فروجدین نهی ایدبکنه

قالمی، طبیعت تصدیق قیلغان استیلا، هجوم نك قادینلرده توگل ایرلرده
ایدکین تصدیق ایدوب، قادینلرنك زینت اورنینی اظهارلرون، اجانبین
غیر اولی الاربه^(۱) (عورت احوالنه علمی یتشمگان صبی لر) حضورندغنه
بولماق جوازن سویلاب، احوال طبیعتنی تأیید اید، مونك البته یخشی غنه
سریده ذالاربه نك^(۲) هم عورت احوالنه علمی ایرشه باشلاغان ایر
اوغلان نك قادینلرنك زینتلرون کوردکده میلندن هجوم واستیلا سندن
ساقلانوب بتو ممکن توگللك و جهلرینه مبنی دور .

بنأ علیه ذالاربه هم ایرشکان ایر اوغلان حضورنده زینت لرین
اظهار ایدوب اوتورمقاری ممنوع کورلمشدر. دیمك هجوم ایرانلرده
دفاع قادینلرده تصدیق ایدلمشدر. یاؤروپالقلرنی قاراساق نی قدر
تعصب کورساتسونلر ینه طبیعت تصدیق قیلغان شی نی اعترافلرندن
لابدیدر. بنأ علیه قادینلر مسئله سنن تحقیق ایدوچی یاؤروپالقار،
قادینلرنك ایرگه محبت قویماقی آنلرنی سوماسکی، اوزلرون ایرگه سورگه
فقط ایرك بیرماكلرندن عبارت دیو اشهاد ایدهلر. دیمك بو قدرسی
دوست دشمنان طرفندن تصدیق ایدلمش حقیقت در، فقط بر نقطه قالدی:
دین و اخلاقینه تمسك ایدله یایوق؟ ایدلسه قادینلرغه پرده، احتیاط
لازم؛ ایدلمسه سوز یوق .

ترقی سیوچی معارف خواجهلری ! سوز گز امتکا حجة اورنده
اعتمادلی کورلرکندین اوتنام: نشریاتکنزده، یوز اورتوسی کبی معارفنك
ترقی سی ملت نك تعالی سی ایلان هیچده مناسبت توتماغان، مجرد اخلاقنك

(۱) غیر اولی الاربه دیو خاتونلرده حاجتی بولمغان کسه، طماق حقنه خدمت اید:
تورغان یالچیلر خاتونلردن اوزی قاچه تورغان کسهلر، بیک قارتلر، عنین، خصی هر
قایو غیر اولی الاربه دور .

(۲) ذالاربه، عادی تازه سلامت قادینلرغه حاجتلی کسه .

کمالاتنه قایتقان، اسلامیتنک عرض و ناموسنه تیه چک مسئله حقده سوز
 آچوبده. اخلاقا اسلامیت تربیه سنه اصلا دخلی یوق کبی کورساتوب
 اسلامیتکاتعدی صورتی کورساتماسنکز خدمتنکز آرتق تقدیر ایدله چکدر.
 ماتنک لسان عالی دیمک مآلی نشریاتده، اعتقادقه قایتته چق اخلاقغه
 تیاچک بحث آچوب عموم نی پریشان قیلنماسه دخیده اصلح بولا چقدر.
 پالیتیکا فایده سنه شریعت حکمی نه قدر فدا بولورسه ده - شرق
 روسنک ۷۹ نومرون قارامهلی - یاؤروپا دوستلقن تابمق ایچون آنلرنک
 حریت نسا دیمک قاعده لرینی اسلامیت هیچده قبول ایده چک تو گلدر .
 اسلامیت یابنو یابنماوغه حقوق . پراؤا باغشلا دیغندن، شونندن
 اوتماسلکنده معذوردر . یاؤروپانک (دبن سزک عالمی نک دیمک)
 دوستلقن تابمق ایچون شوندا ی معارف ایلان اصلا مناسبت توتماغان
 قادینلرنک حریت مسئله سی ایلانگنه تمام بولمدیغی موندن منک اوچ
 یوزیل لردن مقدم ولن ترضی عنک الیهود ولا النصراری الخ آیه کریمه سی ایلان
 میدانغه چقمشدر .

آدم بالاسینک شریعت حکم لرون توتماقی اول کیمسه ننگ مکارم
 اخلاقی ننگ تام ویا کیم بولمقی مقدارینه قاراب بولور . مکارم اخلاقنک
 بیک کرا کلی مقصود لردن ایدکی رسول الله صلی الله علیه وسلم نک ، من
 مکارم اخلاقنی تمام قیلمق ، تکمیل قیلمق ایچون مبعوث بولندم دیماکندن
 آنکلا شیلور . جناب رسول الله نک بو حکمت کلامندن شونی آنکلی مز :
 اوتکان امتلرده ده ، یهودیت خریستیانیت دیمک کبی ، مکارم اخلاق تعلیمی
 ومکارم اخلاقغه ایالندرمک بولغان ، لکن آنی تتمیم تکمیل
 ایدوب بلاغتکایر شدرمک شریعت محمدیه صلی الله علیه وسلم ده گنه بولمشدر .
 یخشی ، اخلاقنک اتم اکملی فقط تعلیم دین محمدی صلی الله علیه

وسلم ده دیو بلد کمز دن، اخلاق و او صافمزنی شویله تعلیم گه تطبیق داعیه سینه کیلسک، البته آندای تعلیم نی اسلاف و اخلافمز آرقلی و آنلر واسطه سی ایلان از لمه لیدر. آنلرنک سیر و حرکتلرنی اوزمزگه کوچر گچ بلمه لیدر. خلافتده ایسه او یله تعلیم و تعلم نی یاؤر و پالقلردن ازلاب، اخلاقده یاؤر و پالقلر چه فیلانام دیمک جناب رسول الله نك آغزندن منت ایدوب چغارغان کلام حکمت انجامینه حمیت سز قارامق غنه تو گل، کمالاتن اعتقاد قیلغان دیننکدین یگرانمک (جیرانمک) بولوب، جناب رسول الله نك عین شول حکمت کلامینی آست اوست کتوروب تکذیب قیلماق دور! تکمیل اخلاقنی یاؤر و پادن از لمه لی تو گل دور. بلکه اخلاقنی اسلامدین او گرانولسون ده یاؤر و پا معارفی برله تقویة ایدلسون خلقمزده بویوق، بنا علیه فقط یاؤر و پا اخلاقنچه (آبروسینه طریقنچه) تحصیل ده بولغان اسلام خانمی نك پارا خودده برنجی ایکنچی کلاصده روس یکتی ایلان اوتور شماقی هم آننک ایلان قارطه اوینا ما قیده عیب ایدلور^(۱) تو گلدر. بلکه آندای بیچاره لرنک آداب اسلامیه احکام شرعیه الهیه دین بتون بهره سز حالده جناب رسول الله نك منت ایدوب کورسندکی اخلاق مرضیه سی بوله توروب ده آندن تعدی ایلان یاؤر و پا اخلاقنه قابشرلدی عیب ایدلمه لیدر.

جناب رسول الله نك آغزندن منت ایدلوب صادر بولغان و آنک حقنده مقام مدحه آیه ربانیه صادر بولغان اخلاق مرضیه غه حمیت سز قاراب شوندای خانم لرنی ویرانلق غه سالدیغمز ایچون همه دن مقدم اوز افعالمز تنقید ایدلمه لیدور.

۱۹۰۱ سنه ده مشهوره خانم «لوخمانثوا» اوزینک بر لیکسیه سنده (درسنده) انگلیه ده یاشرلر حالن ذکر آراسنده شوشی جمله لرنی کتورمش:

(۱) قزان مخبرینک ۱۲۶ نومرنک یولچیلق ادبی نام مکتوب اوقلسون.

یاش کیمسه هیچ مانع سز فزیر بلان یورور. آولاقده بولور هر توری خدمت لر کورساتور قوشطاناق لر قیلور. انواع محبت اثرلری بیلدرور (دیمک بونلار عیب توغل) لکن حرکت بوسه گه یتسه، لاشک اول یکت آنی نکاح لیمک لازم، خلافتده اوز گناهسن قیمت بدل ایلان ساتوب آلمق لازم.

کدورات دنیا دین خبر سز، قوه شهویه سی غلیانه کلگان بر یکت ایلان شونک مثلی دنیا ده حضور، لذت دین باشقه بر نرسه تصور قیلماغان گوزل رسیده قز تصور قیلمالیده آولاق بولمه ده، اورمانده، یالغز باقچه ده، اولترشسونلر، محبت اثرلری بلدرشسونلر، شول درجه حریت بیرونده دیمک تهلکه یه کرتوب اوتورتوبده طبیعت خلافتده بیچاره لرنی جبر قهر ایدوب بوسه دین منع ایدلسون،
بوده اخلاق! یاری، حریت بوسه یه رخصت بیرمی!

شونلارنی بر آز تفکر ایدوب تعصب مزنی چیتکا قویساق اعتراف ایدارمز: خانم لرنک ده، اخلاق اسلامیه واحکام شرعیه نک اسمنده ایشتماسدین گیمنازیه فنی دیو یاؤروپا اخلاقنه باروب قابلمق لری نه قدر مهلکدر!
آنلرنک قارته اوینادیغن توغل، روس یکتی ایلان آولاقده محبت اثرلری بلدروب اوتورمقلریده عیب ایدلمه لی توگلدر!

اوتکان سنه ۸ نچی غنوارده پتر بورغده ک د. جمعیتنده پرافیسر میلوکف خانم لر وکیلینک حریت مساوات دعواسنه بر آز ایراد کلام قیلدیغی صوکنده، خانم لرنک تاوشی عقلی فکرلی تاوش دگل حسی تاوشدر. مقابلنی قابل توگل مضموننده عنرگه مجبور بولغان ایدی.
من ایسه اوز اکم دین خانم لر حقنده بر نرسه دیماسدین، الدین والادب مجله سی تحمل قیاسه، خانم لرنک تعلیم تعلمده انتقال فکریه واحاطه

عقلیه لرینک ایرانلرگه توتقان نسبتلرین آرتدرماسدین فقط نییچ
علماسندین « فوللی » جنابلرینک « قادینلر مسئلهسی » نام تحریرندن
ترجمه ایلان او قوچیلرغه عرض ایده چکم .

هیچ کمدین اصل مأمول اول کمسه ننگ فقط علم او گرانوب عالم بولماقی غنه
تو گل، بلکه علوم شرعیه ننگ حکم لرینی تعصب بلالرنندین صاقلاب،
شریعت حکم لرینه ذره قدر رعایتده قصور کورستکانلرنی وجدانا
اطاعت دائره سینه قایتارماق غه اجتهادلریدر .

انصاف قیلیق ! اوزمزنک غفلتمزنی بر آز غنده او یلاساق یورا کلر
آچوتا، قایده بزده حمیت ! عموم اهل اسلامک راحت یاشاب، هر ایکی
یورته سعادتمزگه سبب بولغان معلمزنی - قایودر احکام شریعتنی
رعایه بلان بولور - محاکمه سز سوقر کوز بلان یاؤر و پالقر غه فقط
ایشتمک ایلان عشق توتوب خوارلق ایلان آنلرنک نفس تلاما کلرینه
قورال قیلماق دینده او یالیمیز !

محترم او قوچیلر ! دقت قیلیق ! شرعا جمیع وجوه دین قطع نظر،
یاؤر و پالقر ننگ رضی لیغن آلوردای ایدوب قادینلر مزننگ یوز اورتولرون
آچوب یورماکدین بر حرمة مصاهره ننگ ثبوتی کفایه تو گل می ؟
دیمک یاؤر و پاچه یوز اورتوسن آچمقدین مکالمه آنندین مخالطه، آنندین
مجالسه و مجالسه و آنندینده ابطال حفظ نسلنی موجب حرمة مصاهره ننگ ثبوتی
میدانده در . یاؤر و پا عادتین بلگان مونکار انکار قیلماس، قیلسه
عادتین بلگان یاکه متعصب بولور . خیر، حرمة مصاهره بولسه
نی ضرر دیولسه، کلامده یوق * دین اسلام مدنیتنی جامع سعادت دنیویه
واخرویه نی شامل، بونکار بر مسلمان اعتقاد قیلماسه خاسر در . بویل
ایکان یاؤر و پاده هر کور بلان کیم چیلکنی عین حکمت ایدوب قبول

ایلاماڪ قدر خوارلق بولورمی؟ عجائب یاؤرو پاده نی کورسك جائز فضل و کمال بلوب، فقط بر نرسه، اسلامیتده بولدیغی ویورتلدىکی ایچون اول نرسه نی خوار کورما گه باشلادق بو حالدین ایتدیکی ضرر لر مز بر تأسف ایکان اشدتأسف شو نده درکه بو حرکت مز دین یاؤرو پالقلر فائده لنبوب اوز ضرر مزغه اوز مزنی قورال قیلماغه باشلادیلر. واقعا کوز آلدنده، کوبمز قورال بولوبده بارامز * آخوند مسعودفی

احمد بای

۱۳ نچی ساندین صونك

تجارتی:

احمد بای باشده یاشلکنده برده صوماسز بولدقندین تجارت اشینه کر وشه آلمای توری خدمتلر ده حتی یومیه اون ایکی تین بافر جال ایله تیرسدین کیر پیچ صوغو خدمتی کبی توبان آیاوسز خدمتلر ده بولغالاغان بولساده ذاتنده بولغان استعداد باشنده ویوراکنده بولغان غیرت و همت آنی تیز زمانده تجارت عالمینه سوقغان باشده راق بر آطقه مالک بولوب یوک تاشوب صونکره اوز مالینی آتینه تویاب یقین شهرلر گه وقزاق ایچینه چیقوب سودا قیلوب یورگان یوکلری عربه سی یانندین قاقمه چیکمان کییوب چبرقیسنی بیلینه قستوروب یول اطر افندهغی چیرامدین یولوقوب آتینه قابتره قابتره بارغانینی کوب سویلر ایدی و آرغاچ قاتی یوک اوستینه یاتوب بیک طعملی ولدتلی بولغان یوقولارینی ساغ نور ایدی .

زماننك بتونلكی قزاق وسائر خلقنك سادهلكی احمد بای نك اجتهاد و همتینه و بهادرلقینه قوشولوب سوداسی ترقی و برکتلی بولمقینه یاردم ایتکان .

تروشقان جانینی آیاماغان، فائده یوللارینی ایزلگان. قولینه کرگاننی نق توتقان اسراف قیلماغان، ومن یتق الله الایة آیه شریفه سینی کوب اوقوغان مالینه برکات کورگان تقریبا اوتوزبش یل اوچ برادر اورتاق تجارتلرنده دورت میلیون صوم قدر صوما حاصل ایدوب ۱۸۹۶ سنهده بولوشکانلر ایدی *

اخیرگی اون سنه سنده دماغینه خلل کالگالاب بعضا خطا معامله لر ایدوب اولگی نسبتینده آرتدره آلمادی وفاتینده صوماسی تقریبا فقط (۱۶۰۰۰۰۰۰) = بر میلیون آلتی یوز منک صوم قدرگه ایرشکان ایدی *

احمد بای ننگ اکثر تجارتی آوروپاغه جاب ایدیله تورغان مالده (تیری، ایلتور، جون، جاباغا، تبت وما اشبه ذلك ده) بولغان ایچون یهودی ونیمس لرغه غبطه قیلوب (فرغوب) کند سی بالذات باروب لوندن، بیرلین لرده قانتورا آچوب تجربه ایتدی لکن تل بلمدکندین آنداغی اصولدین غافل بولدقندین اول اشنده بختلی بولا آلمادی نادانلق برله معرفتلی خلق آراسنده سودا قیلو قیون ایکان موندین صونک تجارت علمینی اوقوماینچه بر یردهده سودا ایتوب بولماس اوزلری قدر بلماینچه یهودیلرگه برابرک قیلوب بولماس دیور ایدی *

تجارت معامله سنده رعایه سز ایدی برتین یارم تین ایچونده دقت ایدر ایدی مطلقا نرسه نی قاراب اویلاب یخشیسینی ازلاب ارزان آلو ملکه سینی حاصل ایتکان ایدی. مالنی آز بولسه ده بیک قدرلر و بیوک درجه گه قویار ایدی مال گاهان ساقلائی مال برله اوتدین قوتولوب اوجماغنه کروپ بولا مالنی قدرسز ایدرگه

اورنسىز توتارغه ياراماي ديور ايدى آقچه نك هر تىسى الله نقى
منم قولنده امانت توتاچاق اورنك الله رضالقينه موافق ايدكىنى
آنيق بلماينچه توتمايم ويرمايم ديور ايدى « آقچه آرسلان آغز نك
يكيت بولساك شوندين آل » ديگان سوزىنى هر وقت خصوصا
ياشلىر گه باي بچه لىر گه نصيحت مقامنده كوب ايتور ايدى آقچه
قدرىنى تجارت اصولىنى كوب كشيگه كوره آرتق بلد كندىن
آنك برله معامله (آلش ويرش) قىلو كوب آدمگه آغر ايدى
ايركه سودا گارلىر آنكا طاقت قيله آلماسلار وآنك تدقيقندىن
راضى بولا آلماسلار ايدى بعض معامله سنده افراطى بولسه
بولغاندر سودا گار نك كوب سنده قولندىن كلورداي بولغانده افراط
طرفينه كيتو بولاچاق ولكن كشيسى آز

آخري بار.

احمد باي ايچون مرثيه

مروتلو حسينى احمد آغا
وجدان سزلار انصاف سزلار سزنى قاغا
ملت نك وارث لارى چين مسلمان
قىلدقنك احسان لار نك اولچاب باغا
تركلكه قىلدقنك ديك كوب ايد گولك
نصيبت بولمش وصيت هم اولماس الك
حياتنكده اسراف لار دىن صاغايغان ديك
وقفى لار نك اجر لارى هم منگولك
نى خوش حالدر صالح اير گه صالح ماللار

مؤمن ايرسنىك دعا قىلوب کوتار آل لىر
كوزنىك آچوب قاراسانه عبرتلىنوب
باي آدم گه مال صرف قه آچقان يول لىر
ملال لىر هم قارغالار ده ياراتماس لىر
اورىن سزغه مال لىر نكنى تاراتماس لار

موندین سنکره بار چه بایلار عبرت لنور
 فکر لینی اوزلرینه قاراتماس لار
 ایشان لارغه بیر سنک ایدی اولماس الک
 فدییه دیوب صدقه نکنی کوب کوب بولوب
 کورساتور لر ایدی سنکا اوجماح تورین
 یورر ایدی قوشطان لری بلوک بلوک
 نیشلاسون لر بیچاره لر محروم قالغان
 شونک او چون خاطر لاری بیگوک و الغان
 اوجماحقه قوبیغان کبک قار اول لر
 گویه برسی توتوب آنی اوتقه سالغان
 ملت او چون صرف ایتدنک مالنک فکر نک
 قیمتندین بیرون ایدی سننک عمر نک
 ملت نک خائن لری بلماسنده
 انشاء الله بلور ملت سننک قدر نک
 روحنک ایچون بز لاردنک دعا بولسور
 قبر لارنک یاقتی بولوب نور لار طولسون
 خدانک رحمتینه غرق بولغل
 قیامتده غیبتچیلر قاراب تورسون
 قیامتده شول آدم لر قاراب تورسون
 ایشان لارغه غیبت سویلاب یاراب تورسون
 افترا هم بهتان ایله یالغان ساتوب
 ایشان لارنک تر یلکه سون یالاب تورسون
 صنق صائق هم تر یلکه یالاب تورسون
 تیک اوتور می یحشی لارنی خور لاب تورسون
 میسیونیر لب فرعون لب سوگه سوگه
 آشی تورغاچ آراده بر طمق قرسون
 یالغان دگل بوسوز لار م بلگل چنوق
 ایتدکمک شخصیته لی فایده مده یوق
 حقنی اظهار ایتمکلکنی بورچ بلم
 حمد اولسون خداغه هم طمق ده طوق

وقت غه جواب

” وقت “ غزته معتبره سنده ۹۹ نومرده برادر مز درویش افندی مجله ننگ ۱۰ ساننده حجاب بحثنده گی (بلاد اسلامیه ننگ هر قایوسنده اوروپا قاتوشقانیچی حجاب بولا کلگان) مضمونینه شیخ ابن بطوطه ننگ نقاینه بناء سینغاپوره مسلمانلارنده غی آچیقلق وسرایده اولان ترک وتاتار خانملارینک آچیقلقى وباشده تعیین موضوع قیلونمدتی برله طالب حق اولان بیوک محرر لر اصولنچه تنقید ایدوب مجله گه خیر خواهلوق اظهار ایتکان ایدی *

مجله غزته لر برله مناظره هوسنده بولمسه ده درویش افندینک طالب حق ومحب صلاح اولدقی سارتینن بو ماده لرده ظاهر اولدقی قدر جوابنی نیوشلی کورادر *

(۱) مجله ننگ همه بلاد اسلامیه ده حجاب بارلقینی دعواسی مبالغه دین خالی بولمسه ده عجیب دگل تغلیب مبالغه سی فن وادب وخطابت معرکه - لرینک هیچ قایوسنده ده عیب دگلدر

(۲) ابن بطوطه کورگان زمانده سینغاپوره خلقنده غی وتاتار قومنده گی حجابسزلق - مجله مرادینه خلاف بولغانده ده - اسلاماری یقین زمانده بولدقندین اسلام آثاری دبو بلدکری علامت لر ننگ شیوع تابوب یتمگان وبلاد لرینک حقیقه بلاد اسلامیه دیورلک درجه گه ابرشمگان زمانلر یدر * سینغاپوریلارنک آرتق آچیققلارنده شیخ ابن بطوطه ناراضی بولدقینی اصلاح ایدرگه اجتهاد ایتدکینی اوزیده بیان ایدر. بادیه خلقینه هر تورلی اثر - کک دینی کک مدنی - بیک آفریناق برله کیرادر. نتاک کم بزنگ المیثاقدین بیرو مسلمان

بولا کلاگان قزاق فرنداشرمزده باشقه مدنی مسلمانلارغه کوره
 بعض آثار هنوز کمر اقدر * شونک سارتین روس میسیونیرلری
 — ایلمینسکی، چیریوانسکی، بودیلاویچ، اسمیرنوف کبیلر — هنوز ده
 آنلارنی مسلمان دگل مجوسیلر دیوب بیچاره لرنی قان آغلاتدیلار *
 درویش افندی اولا موضوع مسئله تعیین ایدلسه یخشی ایدی دیدر *
 واقعا کوب مسئله ده فی نفسه تعیین موضوع سوز
 مناسب بولمای واکن مجله ده مسئله فی لمیتی برله (طبیعی و فطری
 بولغان حال اقتضاسیله) آنکلاتو قصد ایدلدکدین اول درجه ده
 موضوع بیلگولاولا مناسب کورلمدی بیان حال دین موضوع اوزی
 توغار امیدبله صونکفی نسخه لرده ده طبایع رجال ونساء مبحثینه
 کرشولدی *

برهان ترقیغه

برهان ترقی نک ۵۳ نچی نومرنده ملا داود قوزنیسی اسمندین
 مجله نک (۱۱) سائنده غی فرید وجدی افندی مقاله سی بهانه سیله
 یازلمش اعتراضغه
 جواب :
 وکم من عائب قولاً صحیحاً
 وافته من الفهم السقیم

اعتذار

مجله ننگ باش چيقوندهده مجله اسلاميه بولدقندين سنه اسلاميه باشي اولان محرم باشنده نشر ايده باشلاو مطاوب ايديسهده بعض موانع سببلي بشنچي صفرگه قالغان ايدي ايهدى بو سنه اولگي نيمچه مجله ننگ ايكنچي سنه باشيني اسلام يلى باشندين حسابلق فكرنده بولدم *

هر حسابده خصوصا ديني و ادبي اشلرده مسلمانلار ايچون يل باشيني ومكن قدر اش باشيني شريعت اعتبار ايتكان روشچه محرم باشندين اعتبار ايتو بواشكه سبب اولدقنى كبي ايكنچي نوع اتفاقي اوچراغان سببلر موني قوتلدى اول سببلرنك برنچيسى اوشبوكه : منم ولادتم وعالم وجودده باش ظهورم ۱۸۵۷ سنه فبرال باشنده بولغان بو سنه محرم باشي پنجشنبه بولوينه بناء پنجشنبه اول فبرالده سنه شمسيه برله تمام ايللى يل (يارم عصر) الله نك فضل ورحمتنده يشاب بو يشاونك قدريني بلگان وشكريني يتوشدرگان بولمسامك شيخلق (قارتلق) عالمينه ابتداء باساجاق كونم اولچاققر انشاءالله *

ايكنچي : امامت و تدريس ايچون يرليغ آلامقم وبالفعل درس اوقونا باشلامقم سنه ۱۳۰۰ اول محرمده بولدقندين تمام يكرمى بش يل (ربع عصر) بولوب عمر قالسه الله نك فضل ورحمتينه اعتمادا اوشبو كله چك محرم باشنده (ايكنچي ربع عصر باشنده) استعداد واجتهاد قدرلى اشلر باشلانمقى اميد ايدلهدر *

بناء عليه مجله ننگ اوشبو نسخهسى بو سنه ايچون آفتوق نسخه بولوب چيقدى * اون دورت نسخهنى بر كتاب اعتبار ايدوب كلاچك نسخه ايكنچي يل نسخهسى وايكنچي كتابنك برنچي سانى حساب ايدله چكدر *

اولگي سنهده اوچ صوم تابشوغان مشتريدرومز ويولمش اوچ صوملرندين بر صوميني ايكنچي سنه گه حسابلاب ينه ايكيشار صوم يبارسهلر تمام ايكنچي سنه بدلينى يبارگان بولورلار

مجله ننگ بر یللق فہرستی

بر نیچی سانده:

بیت	
۳	اولگی زمان کشیلرینک یخشیلغن بیان
۴	تحریر و تصنیفکے احتیاج
۶	تحریر ننگ مجله بولوینه سبیلر
۷	کتابنی آنا تلندہ یازوننگ کرکلیکی
۹	آنا تلینہ باشقہ لغتلر کرونگ سببی
۱۰	دیننی بیان و حقیقتینی آنکلاتو
۱۱	اللہنی تانو و پیغمبر ننگ کرکلیکی
۱۴	رسول اللہ ننگ نسبی
۱۶	شاگردلر ننگ مفتی حضرتلرینہ ویرگان عریضہ سی
۲۰	مفتی حضرتلر ننگن یبارلمش فرمان
۲۲	توکل و بطالت
۲۳	ادب ننگ معناسینی و اقسامینی بیان
۲۶	شعر و تحصیل

ایکنچی سانده:

۳۲	استعاذہ ننگ حکمتینی بیان
۳۷	عقل ننگ شیطان و سوسہ سندن فوتولو روشی
۴۱	رسول اللہ نسبی ننگ پا کلکی
۴۲	مولد بیرامی و قچان چقغان
۴۵	مولد بیرامینک جوازی
۴۶	خوردن منع ایتمہ کیلہ رسول اللہ ننگ پیغمبر لکینہ استدلال
۵۰	بزننگ مکتب و مدرسہ لر نی ایچون
۵۱	علوم دینیہ نی بیان
۵۵	صوبرانیہ امتحانین نچوک اصلاح
۶۹	میسو نیملر ننگ قزان و بلغار مسلماناریہ قیلغان حیلہ و مکرلری

او چونچی سانده:

۶۴	اللہ لفظینک بر دین آر طغہ ہیچ کم اطلاق ایتمگانی
۶۶	بسم اللہ ننگ تفسیری و فلسفہ سی

- رسول الله نك آتا و آناسى حقنده ادب و فترت زماننده بولغان مسلمانلر ۶۹
 فلسفه دينيه و آنك لزومى — — — — — ۷۱
 لسان عرب و ادبياتى — — — — — ۷۴
 اصلاح مدارس حقنده جمعيت العلماء نك فكرى — — — — — ۷۵
 شيخ كمال قارى نك ترجمهء حالى — — — — — ۷۹
 كلوا و اشربوا آيتنده طبى فائدهنى بيان — — — — — ۸۳
 آش آغرلقينه آسات بر دوا — — — — — ۸۵

دورتنچى سانده:

- سوره فاتحه نك أم القرآن وسبع مثنى ايدىكون بيان ۹۶
 اللهغه بنده نك عبادت روشى — — — — — ۹۹
 ايمانك نيدن عبارت ايدىكون بيان — — — — — ۱۰۱
 كفر نك نيدن عبارت ايدىكون بيان — — — — — ۱۰۳
 روم ايمپراطورى هر قل نك رسول الله حقنده ابو سفيانندن — — — — —
 سور اشوى — — — — — ۱۰۴
 رسول الله نك هر قلغه كوندركان مكتوبى — — — — — ۱۰۷
 رسول الله نك بعثتى وقتنده هر قل نك بيت المقدسه يولد اشلىرى — — — — —
 ايله بولغان واقعهسى — — — — — ۱۰۸
 ملت و مكتبلر توغر يسنده ملاحظه — — — — — ۱۱۰
 شيخ كمال مقرى نك ترجمهء حالى — — — — — ۱۱۶
 علم كتابت نك امير المؤمنين على گه قدرسندى — — — — — ۱۱۷
 سيد جمال الدين الافغانى نك ترجمهء حالى — — — — — ۱۲۰

بشنچى سانده:

- حمد مقامنده اوچ صفتنى خاصلاو حكمتى — — — — — ۱۲۸
 هدايت نك معناسى — — — — — ۱۳۰
 سوره فاتحه ده غير المغضوب عليهم ولا الضالين دن كملر مراد — — — — —
 ايدىكون بيان — — — — — ۱۳۲
 ايمان كفر و نفاق نى بيان — — — — — ۱۳۴
 اسراف، تقتير، اقتصادنى بيان — — — — — ۱۳۵
 لسان عرب و ادبياتى — — — — — ۱۳۹

- ۱۴۰ ————— اسلامده ادب كتابت
 ۱۴۳ ————— امتحان بابنده فكر مرز
 ۱۴۵ ————— جمال الدين الافغانى ۴۰۰ چى دن صونك
 ۱۵۰ ————— الشمائىل الشريفة
 ۱۵۱ ————— تاريخدن بر صحيفه مسيونر لر گه دائر
 آلتنچى سانده:

- ۱۶۰ ————— تفسير سورة البقرة
 ۱۶۲ ————— شمائل رسول الله صلى الله عليه وسلم
 ۱۶۴ ————— مدرسهلرنى، شاگردلرنى و مدرسلرنى اصلاح
 ۱۷۵ ————— سيد احمد خان ننگ ترجهه حالى
 ۱۸۰ ————— دلى كده مدرسسه كليہ سى
 ۱۸۱ ————— ادبى تل و اورام تلى آراسنده آيرمه
 ۱۸۵ ————— تربيه و تعليم حقنده
 ۱۸۹ ————— ايكنچى ايكاتريناننگ مسلمانلر غه خير خواه بولوينك مكرى
 يدنچى سانده:

- ۱۹۳ ————— غيبكه ايمان نچوك بوله
 ۱۹۴ ————— نماز او قوده حكمت و فائده
 ۱۹۵ ————— شمائل شريفه
 ۱۹۸ ————— شاگردلر توغرىسنده
 ۲۰۲ ————— تربيه و تعليم
 ۲۰۹ ————— الشيخ محمد عبده ننگ ترجهه حالى
 ۲۱۳ ————— قوناق صيلا و فاسفه سى
 ۲۱۶ ————— تعدد زوجات حقنده صفي حضرت مقاله سى
 ۲۲۲ ————— متفرقات طبى مقاله لر

سكزنچى سانده

- ۲۲۵ ————— سورة بقره تفسيرنده انفاقنى بيان
 ۲۲۷ ————— شمائل شريفه
 ۲۳۱ ————— اقامة صلوة و وقتار بنى رعايه
 ۲۳۶ ————— مدرسسه محمديه نظام نامه سى

- ۲۴۲ — — — — — مدرسہ محمدیہ ننگ درس پر وگراملری
- ۲۵۴ — — — — — تربیہ ننگ تأثیری
- توقزنیچی سانده
- ۲۵۷ — — — — — اللہ ننگ ایندرگان کتابلرینہ ایمان روشی
- ۲۵۹ — — — — — انفاقنک تیوشلی ایدیکی
- ۲۶۲ — — — — — شمائل شریفہ
- ۲۶۳ — — — — — رسول اللہ ننگ وقت نکاحده قزدین رضالق صور او روشی
- ۲۶۵ — — — — — رسول اللہ ننگ استسقا روشی
- ۲۶۷ — — — — — رمضان آیی وروزہ ننگ اتقاغہ تأثیری
- ۲۶۷ — — — — — روزہ ننگ طب جہتندین فائده سی
- ۱۷۰ — — — — — تربیہ ننگ تأثیری
- ۲۷۳ — — — — — مدرسہ لرنی وقفلر برلن تأمین طریقی
- ۲۷۹ — — — — — اختلاف زوجین حقندہ ملاحظہ

اوننچی سانده

- ۲۸۸ — — — — — حج آیتیننک تفسیری
- ۲۹۰ — — — — — مقام ابراہیم بیانی وارض حرمنک خاصیتی
- ۲۹۲ — — — — — حج توغریسندہ کلگان حدیثلر
- ۲۹۴ — — — — — حج قندای آدمگہ فرض بولا
- ۲۹۷ — — — — — بزده خلق حجگہ نیک آز بارا
- ۲۹۹ — — — — — رسول اللہ قوناقده آغیز آچسہ نیچوک دعا قیلغان
- ۳۰۱ — — — — — قویاش و آی توتولغانده نیچک نماز او قوغان
- ۳۰۲ — — — — — آخرتکہ ایماننک توندیب اخلاق ایچون کرکلکی
- ۳۰۴ — — — — — انفاق و صدقہ ننگ نفل بولغانیدہ کرک
- ۳۰۶ — — — — — تراویحده قرآن ختم ایتو
- ۳۰۸ — — — — — اختلاف زوجین حقندہ منارننگ جوابی
- ۳۱۱ — — — — — حجاب مسئلہ سی
- ۳۱۵ — — — — — مکتب ایچون ایسکی کتابلر نکده کرکلکی
- ۳۱۷ — — — — — ایمان شرطی کتابی

اونبرنجى سانده

- ۳۲۳ — — — — — حجده لبيك ايتوننك حكمتى
- ۳۲۴ — — — — — هجنگ فرض و واجبارى و نچوك نيت بر له احرام باغلارغه كرك
- ۳۲۶ — — — — — كشيدين طمع بر له حج سفرينه چقوننك درست دگلككى
- ۳۲۷ — — — — — حاجى ننگ كم ايدىكون بيان
- ۳۲۹ — — — — — طواف ايچون يخشى وقت و اينك كر كلى تلاك
- ۳۲۹ — — — — — حجده بولغان بعض حكمتلرننگ قسقه چه سى
- ۳۳۱ — — — — — رسول الله ننگ اشنى اساتلق بر له قيلورغه بيوردقى
- ۳۳۳ — — — — — خسته حالين صوراوننگ حكمتى
- ۳۳۵ — — — — — دينده بولغان قوت
- ۳۳۸ — — — — — ديننى حياتقه ياكه حياتنى دينگه تطبيق
- ۳۴۱ — — — — — ترقى و اصلاح بابنگ محمد فريدو جدى افندى مقاله سى
- ۳۴۵ — — — — — اسكندريه مدرسه سى امتحاننده خطبه
- ۳۴۸ — — — — — خاتون طبيعتى

اون ايكنچى سانده

- ۳۵۴ — — — — — قيامتكه اشانماوننگ بش علامتى
- ۳۵۷ — — — — — اطعام توغرىسندده بولغان آيتلر و حديثلر
- ۳۶۱ — — — — — رسول الله ننگ مبارك ساچ و سقالنده بولغان آقلق و آننگ سببلرى
- ۳۶۴ — — — — — تنقيدننگ فائده سى و شرعا ضرورلقى
- ۳۶۷ — — — — — ايمان شرطى
- ۳۶۹ — — — — — قيامت و حسابغه وجدان ايله اشانو
- ۳۷۲ — — — — — توحيد لسان (تل بر له شدر و)
- ۳۷۴ — — — — — حفظ صحت ايچون بعض قواعد
- ۳۷۶ — — — — — اير و خاتون وظيفه لرى
- ۳۷۷ — — — — — حجاب مسئله سى
- ۳۸۰ — — — — — زيمستواننگ مكتبلىر حقنده بولغان داقلاد و استفسارينه جواب
- ۳۸۱ — — — — — احمد باى ايچون مرثيه

اون اوچنچى سانده

- ۳۸۴ — — — — — انفاق ايدوچيلرننگ مثالى

